

J.M.G. Leune

Commiezen en ontvangers van landsbelastingen te Steenberg 1601-1795

Versie 16-11-2020¹

Voor de stad Steenberg en het fort Henricus was een functionaris werkzaam die als commies van de vivres en ammunitieën werd betiteld en ook wel korthedshalve als commies van het magazijn. Hij was in dienst van de Generaliteit (niet van de stad) en werd benoemd en betaald door de Raad van State. Dit bestuursorgaan van de Generaliteit hield bij dit type benoemingen rekening met wensen en belangen van de zeven gewesten van de Republiek. De regionale gecommiteerden wendden hun invloed aan en trachtten kandidaten uit hun gewest naar voren te schuiven. Dit verklaart waarom de Steenbergse commiezen (en ontvangers) uit diverse gewesten van de Republiek afkomstig waren. Vriendjespolitiek in de Haagse kringen heeft waarschijnlijk bij benoemingen een belangrijke rol gespeeld. De familiale herkomst speelde menigmaal een cruciale rol; zie bijvoorbeeld de families Schagen en Van Heeckeren. Van open mededinging naar vacante posten was geen sprake.

De commies was belast met het beheer van het “landsmagazijn” en met de bevoorrading van de vesting met levensmiddelen en krijgsbenodigdheden. Zijn verantwoordelijkheid voor het magazijn betrof ook het (bescheiden) magazijn dat op het fort was gevestigd. Vanaf de tweede helft van de 17de eeuw verminderde de betekenis van dit magazijn en werden verreweg de meeste “krijgsbehoefte” bewaard in het hoofdmagazijn van de vesting op de Markt. De woning van de commies lag in de Blauwstraat (destijds ook omschreven als de Gasthuisstraat) op de noordzijde van de kruising van deze straat met de (later zo genoemde) Rozemarijnstraat.² Links ernaast lag het Weeshuis.³ De kapel van het voormalige Gasthuis werd in het wooncomplex van de commies geïncorporeerd. Gewoonlijk werd de commies geassisteerd door een functionaris die was belast met de bevoorrading van de buitenposten van de vesting, onder meer met turf. Deze werd vaak conducteur genoemd en een enkele keer ook veerman.⁴

De commies werd in Steenberg beschouwd en behandeld als een belangrijke dienaar van de Generaliteit. Voor de gecommiteerden van de Raad van State die jaarlijks de vesting bezochten was hij een belangrijk aanspreekpunt. Tot 1769 werd de functie van commies gecombineerd met die van ontvanger van de “landsbelastingen”, ook omschreven als de “gemene landsmiddelen”.⁵ Deze belastingen kwamen ten goede aan de Generaliteit, vooral aan de centrale uitgaven ten behoeve van het onderhoud van Staatse vestingen en van de oorlogsvoering. Ze betroffen diverse belastingen op levensmiddelen (de “gemene middelen van consumptie”) en (in de periode 1698-1805) ook de “kleine speciën”, zijnde belastingen op de azijn, het goud, zijden en wollen lakens, turf, smidskolen en de ronde maat. In sommige perioden waren ook nog andere belastingen van landswege verplicht.⁶ Al deze belastingen werden gewoonlijk verpacht. Uitgaven van de Generaliteit betreffende de vesting Steenberg, bijvoorbeeld aan materieel, onderhoud en traktementen, werden ten laste van de Generaliteitskas gedaan door de ontvanger van de gemene middelen. Op deze wijze was de ontvanger dus ook nauw betrokken bij het beheer van de vesting Steenberg. Vanaf het jaar 1722 werden de functies van ontvanger van de gemene middelen van de stad Bergen op Zoom en van stad en land van Steenberg gecombineerd. Vanaf 1733 werd dit werkterrein uitgebreid met het Markiezaat van Bergen op Zoom. Vanaf 1769 was de commies in Steenberg niet tevens ontvanger van de gemene middelen.

De ontvanger te Steenberg verdiende in 1628 fl. 400 per jaar. De Raad van State besloot in september van dat jaar om dit salaris met fl. 200 per jaar te verhogen tot fl. 600.⁷ Dit bleef zo tot en met het jaar 1721. Vanaf het jaar 1722 bedroeg de beloning fl. 800 per jaar als ontvanger te Bergen op Zoom en fl. 200 per jaar (genoteerd als een derde van fl. 600) als ontvanger van Steenberg. In 1733 werd dit vermeerderd met fl. 183 per jaar (genoteerd als een derde van fl. 550) door uitbreiding van het werkterrein met het Markiezaat. In totaal verdiende de ontvanger dus vanaf dat moment fl. 1183 per jaar, destijds een forse beloning.⁸

---

¹ Dit is een aangepaste versie van hoofdstuk 6 in: J.M.G. Leune, Het fort Henricus te Steenberg, Broek op Langedijk, 2017; webversie: <https://www.hanleune.nl/steenbergen/209-het-fort-henricus-te-steenbergen>.

² Aan de zuidzijde van deze kruising lag de woning van de provoost-geweldiger.

³ Hans Slokkers, p. 47-49.

⁴ Zie o.m. hoofdstuk 2, 3-11-1628, 28-4-1632 en 6-1-1644.

⁵ OgaS, inv. 1203-1525.

⁶ Idem, inv. 1526-1537.

⁷ RvS, inv. 45, 12-9-1628. Een traktement van fl. 600 per jaar is bijv. vermeld in de oudste rekening van de ontvanger die bewaard is gebleven (die van het jaar 1657) (BHIC, toegang 78, Rekening ontvanger gemene middelen Steenberg, inv. 1732, fol. 18v).

⁸ Zie bijvoorbeeld de rekening betreffende het jaar 1781 (BHIC, toegang 78, inv. 1940).

Vermoedelijk was in het traktement van de ontvanger niet de beloning begrepen die betrekking had op diens functioneren als commies van de vivres en de ammunitieën. Hiervoor is nader onderzoek nodig.⁹

De functies van commies en ontvanger werden in Steenberg en in de periode ca. 1601-1795 door de volgende personen vervuld.¹⁰

A. Commiezen en ontvangers

Periode	Naam
1601-1608	Jacques Bacx
1608-1619	Gerard van Asperen
1620-1649	Johannes Pieterszn. Schagen
1649-1675	Pieter Johanneszn. Schagen
1675-1719	Gerard Pollio
1719-1720	Adriaen Muller
1720-1769	Jacob Thijssen

B. Commiezen, niet tevens ontvangers

1769-1778	Abraham Walkart
1778-1795	Cornelis Johannes Dejits

C. Afzonderlijke ontvangers

Periode	Naam
1769-1773	Jan Alstorpius
1773-1776	Frans Jan van Heeckeren
1776-1780	Willem Carel Hendrik van Heeckeren
1780-1787	August Robbert van Heeckeren van Suijderasch
1788-1793	Cornelis Reinier de Vree

Over deze commiezen-ontvangers kunnen de volgende beknopte bijzonderheden worden vermeld.¹¹

Jacques Bacx

Vermoedelijk is hij afkomstig van Dordrecht. In de periode 1601-1602 (en mogelijk al eerder) was hij in Steenberg werkzaam als commissaris van de Raad van State voor de inning van de belasting op de bezaaide gemeten en het hoorgeld, die toen fl. 1300 opbracht.¹² Op 21-4-1602 was hij in Steenberg getuige bij de doop van een kind van de latere echtgenoot van zijn weduwe (zie verderop). In de periode april 1604 tot april 1605 was hij in Steenberg ontvanger van het servitiegeld.¹³ In 1605, 1606 en 1607 is hij vermeld als als commies

⁹ In de rekeningen van de ontvanger van de gemene middelen van Steenberg (Berg en op Zoom en het Markiezaat) is dit traktement niet te vinden. In de Staatse fort en Lillo en Liefkenshoek verdiende de (geünierde) commies van de vivres en de ammunitieën gewoonlijk fl. 360 per jaar, overigens exclusief bijverdiensten (Leune, 2006, deel 1, gedrukte versie, p. 137). Vermoedelijk was dit ook om en nabij in Steenberg zo, zeker vanaf het jaar 1769, toen de commies niet tevens ontvanger meer was.

¹⁰ Er zijn geen gegevens verzameld over de commiezen en ontvangers te Steenberg in de jaren vóór 1601. Buiten het overzicht van commiezen is gebleven: Nicolaes Haeck. Hij is in Tholen overleden op 10-10-1675 en daar in de geref. kerk begraven (graf nr. 55) omschreven als doctor in de medicijnen en als "commies van de Ammonitie ende fortificatiewerken binnen Steenberg ende Fort Hendrikus", 25 jaar oud. Als zijn moeder werd vermeld: Joanna Dupons. Van haar is bekend dat zij op 2-2-1650 in Tholen ondertrouwde en daar op 6-3-1650 trouwde met Claes Claiss Haeck, weduwnaar uit Gouda. Zij was weduwe van Willem Pieterse Ceijser. Waarschijnlijk kwam haar zoon Nicolaes Haeck voort uit haar eerste huwelijk, gegeven zijn vermelde leeftijd bij diens overlijden. Nicolaes Haeck kon in de Steenbergse archieven niet getraceerd worden. Mogelijk heeft hij de functie van commies slechts zeer kort vervuld of louter als tijdelijk waarnemer. Als arts kon hij evenmin in Steenberg worden getraceerd.

¹¹ De navolgende gegevens betreffen slechts enkele aspecten van het leven van de genoemde functionarissen en blijven beperkt tot de periode (1793) 1795. Hoe en door wie vanaf de Franse tijd (en verder) in Steenberg de functies van commies en ontvanger (of vergelijkbare vervolgfuncties) zijn vervuld is niet onderzocht.

¹² OgaS, inv. 645.

¹³ OgaS, inv. 648.

(“commissaris”) en ontvanger van de “staten middelen” in dienst van de Generaleit te Steenberg. ¹⁴ Op 5-6-1606 machtigde de Raad van State de magistraat van Steenberg om hem als ontvanger van “landsmiddelen” de eed af te nemen. ¹⁵

Bacx was gehuwd met Cornelia Domis die in Dordrecht is geboren. Met haar testeerde hij te Steenberg op 8-5-1608. ¹⁶ Kort daarna werd hij in de geref. kerk van Steenberg begraven; zijn weduwe “Neeltgen Bacx” [= Cornelia Domis] betaalde hiervoor fl. 4. ¹⁷ Zij machtigde op 8-11-1608 Adriaan, Roeloff en Franchois Bacx te Breda om bezittingen te beheren in Poppel en Terheijden en omgeving in het land van Breda. ¹⁸

Jacques Bacx en Cornelia Domis zijn vermoedelijk de ouders van Jaquemijntgen Bacx, geboren in Dordrecht, die op 6-6-1615 (bevestigd op 12-7-1615) in Steenberg huwde met Domis Claeszn. Padmos, zoon van Claes Domisse Padmos (die in Steenberg in de periode 1597-1598 binnenburgemeester en in de jaren 1599-1611 schepen was) en Maeycken Willems.

Jacques Bacx is vermoedelijk ook de vader (en Cornelia Domis mogelijk de moeder) van Maria Bacx die in Steenberg op 24-10-1612 trouwde met Herman Janszn. Verelst. Zij ondertrouwen in Dordrecht op 23-9-1612, hij als geboren in Dordrecht en weduwnaar van Maria Bernaqui. Maria Bacx werd ingeschreven als jonge dochter, geboren in Dordrecht. Hun eerste zoon werd Jacques genoemd. Herman Verelst overleed omstreeks 1639 in Dordrecht.

Op 6-6-1609 ondertrouwde Cornelia Domis in Steenberg (hetgeen daar werd bevestigd op 21-6-1609) met Jacob Stoffels, weduwnaar van Neelken Willems. ¹⁹ Jacob Stoffels was in Steenberg landbouwer en pachter van diverse locale belastingen. ²⁰ Hij was er in de periode 1591-1594 gasthuismeester. ²¹ Voorts was hij er (met enkele onderbrekingen) schepen in de jaren 1599-1614 en buitenburgemeester (tevens tesorier) in de jaren 1610-1612. Zijn nageslacht in de mannelijke lijn voerde in Steenberg de familienaam Gastelaer.

In 1615 is Cornelia Domis vermeld als weduwe van Jacob Stoffels, oud tesorier. ²² Idem in 1618-1619. ²³ In maart 1623 was zij hoofdingezetene van de stad Steenberg. ²⁴ Zij werd in de kerk van Steenberg begraven ca. 1624-1626 waarvoor fl. 9 werd betaald. ²⁵

Gerard van Asperen

Hij werd op een niet bekende datum benoemd tot ontvanger van de gemene middelen en commies van het magazijn te Steenberg. Vermoedelijk gebeurde dit omstreeks het jaar 1608. ²⁶ Hij is een zoon van Mattheus van Asperen (schepen van Dordrecht in 1595, dijkgraaf van de Alblasserwaard, overleden in 1609) en Jenne van Rynsburg (overleden in 1615). Vermoedelijk is hij omstreeks 1570 geboren. Hij huwde in Steenberg op 28-10-1603 (ondertrouwde op 21-9-1603) als j.m. van Dordrecht met de nog ongehuwde Adriana van Zuidlandt, geboren in Duiveland, dochter van Cornelis Imanszn. van Zuidlandt (drossaard, schout en dijkgraaf van stad en land van Steenberg) en Catharina Tacquet. ²⁷ Uit hun huwelijk kwamen vermoedelijk de volgende kinderen voort (de volgorde is onbekend): Kornelia (zij huwde o.m. met Daniel Noiroot, rentmeester te Steenberg) ²⁸, Maria (zij huwde o.m. met Jan Dimmer, burgemeester van Steenberg), Katharina (zij huwde met Gillis Boudins, schepen van Steenberg), Hester (zij huwde met Jan van Leeuwen, baljuw van Oudewater), Mattheus en Philippine.

¹⁴ OraS, inv. 1717, fol. 197v, 30-4-1606 en 13-6-1607; OgaS, inv. 227, 5-6-1606.

¹⁵ OgaS, inv. 227.

¹⁶ NaS, inv. 1, fol. 133-135v.

¹⁷ HGS, inv. 276, fol. 17v.

¹⁸ NaS, inv. 1, fol. 158.

¹⁹ OraS, inv. 1718, fol. 176, 24-3-1611.

²⁰ OgaS, inv. 282.

²¹ OgaS, inv. 1766.

²² OgaS, inv. 298.

²³ OgaS, inv. 301, fol. 25v.

²⁴ <https://www.hanleune.nl/steenbergen/165-sauvegardegeld-en-hoofdingezetenen-van-steenbergen-in-1623>, p. 4).

²⁵ HGS, inv. 280, fol. 64.

²⁶ Vaststaat dat Van Asperen op 1-4-1609 als ontvanger van gemene middelen in Steenberg werkzaam was (OgaS, inv. 653, Gemeenterekeningen platteland 1609-1610) (ongefolieerd). Hij fungeerde toen als ontvanger van de impost op de bezaaide landen, het hoorngeld en de “ronde mate” te Steenberg over het tijdvak 1-9-1609 tot 1-9-1610; de impost op de ronde mate was een in het jaar 1600 ingevoerde belasting op goederen die met een ronde maat verhandeld werden. In de periode 1-4-1604 tot 1-4-1605 werden de genoemde Generaliteitsbelastingen in Steenberg nog geïnd door andere functionarissen (OgaS, inv. 648, ongefolieerd). Waarschijnlijk is Van Asperen als ontvanger aangetreden tussen 1608 en 1609.

²⁷ De Vos, p. 323.

²⁸ Bosters, 2014, p. 13.

Adriana van Zuidlandt werd ca. 1614-1615 in de kerk van Steenberg en begraven.²⁹ Uit een tweede relatie (een huwelijk?) kwam een dochter Adriana voort die huwde met Raphael Flud (Cloyd?), militair, zoon van de commandant van Nijmegen.³⁰ Op 24-3-1616 stelde Van Asperen zich borg voor Willem Jasperse van Mulhem.³¹ Op 7-6-1618 kocht hij van de erfgenamen van Johan van der Veeken veldvruchten in de Triangelpolder.³² Gerard van Asperen vertrok in augustus 1619 uit Steenberg en naar Ierland met achterlating van een geabandonneerde boedel.³³ Zijn kinderen, dienstmeiden en knechten bleven in Steenberg en achter. Op 18-4-1620 werden in opdracht van de Raad van State achtergelaten meubilaire goederen publiekelijk verkocht. Op 18-12-1626 is de notaris en oud-schepen Cornelis Mariniszn. Vosbergh vermeld als curator van de achtergelaten bezittingen.³⁴ De boedelstaat werd afgesloten op 10-6-1627. De ontvangsten ten gunste van de boedel bleken uiteindelijk fl. 62.871 te bedragen en de uitgaven fl. 63.084 zodat een negatief saldo resteerde van fl. 213.³⁵

Johannes Pieterszn. Schagen

Vanaf 5-2-1620 volgde hij Van Asperen op als ontvanger en commies te Steenberg en.³⁶

Toen hij in Steenberg en op 2-8-1627 ondertrouwde in de gereformeerde kerk is hij omschreven als een jonge man uit Alkmaar. Hij is is daar geboren als zoon van Mr. Pieter Janszn. Schagen en Maria Oudesteyn.³⁷ Hij huwde op 14-8-1627 in Utrecht (met attestatie van de gereformeerde kerk van Steenberg en) met Geertruij van (der) Lingen, van wie toen de herkomst noch de burgerlijke staat genoteerd werden. Zij is een dochter van Pieter van der Lingen (burgemeester van Utrecht) en Sara van Eck.³⁸ Hoewel hij toen in Steenberg en ook commies was werd hij alleen vermeld als ontvanger der gemene middelen aldaar. Over de achtergrond(en) van zijn benoemingen in Steenberg en zijn geen gegevens aangetroffen. Zeker is wel dat deze in "Haagse kring" tot stand kwamen. Mogelijk was een patriciër uit het noordelijk deel van het gewest Holland aan de beurt om een Generaliteitsambt te verkrijgen. Vooral de functie van ontvanger van de gemene middelen was in die tijd begerenswaardig, financieel en qua sociale status. In Steenberg en was Johan Schagen als schepen lid van de stedelijke magistratuur, onder meer vermeld in juni 1630.³⁹ Uit zijn huwelijk zijn twee kinderen bekend: Sara en Pieter. Sara Schagen is niet in Steenberg en gedoopt. Zij deed in de geref. kerk van Steenberg en belijdenis op 24-12-1655 en was er doopgetuige op 14-1-1657. Zij is in Steenberg en op 11-11-1658 in de geref. kerk van Steenberg en begraven (in een nieuwe kelder).⁴⁰ Op 1-6-1628 werd in Steenberg en een naamloos kind gedoopt; zeer waarschijnlijk betrof dit zoon Pieter Schagen. Doopgetuigen waren Cornelis van Lingen, Pieter Schagen [zeer waarschijnlijk genoemd naar de grootvader van vaderszijde] en grootmoeder van moederszijde Sara van Eek (Eck) [naar wie waarschijnlijk dochter Sara is genoemd]. Johannes Schagen was in Steenberg en doopgetuige in de gereformeerde kerk op 12-2-1662, 22-7-1663, 29-4-1668 en 20-10-1680 (al is mogelijk op de laatstgenoemde datum diens kleinzoon Jan Schagen als getuige vermeld). Johannes Schagen sr. is waarschijnlijk niet in Steenberg en begraven.

Als commies te Steenberg en is hij vermeld op 25-7-1626.⁴¹ In de periode 1-10-1627 t/m 31-9-1628 (en mogelijk ook eerder en later) is hij vermeld als huurder van een huis dat eigendom was van de erfgenamen van drossaard en dijkgraaf Cornelis Imanszn. van Zuidlandt.⁴² Zijn rekeningen als ontvanger zijn niet bewaard gebleven.

---

²⁹ HGS, inv. 276, fol. 24.

³⁰ Ferwerda, ongefolieerd, lemma Asperen. Adriana van Asperen erfde op 14-8-1649 van haar halfzuster Maria van Asperen land in Steenberg en, waaronder de boerderij "Het Clooster" in het Oudland met 28 gemeten land (OraS, inv. 1731, fol. 119; zie voor de ligging: Universiteit Leiden, Collectie Bodel Nijenhuis, P 8 N 134).

³¹ OraS, inv. 1721, fol. 38.

³² Idem, fol. 204.

³³ Op 25-7-1619 machtigde hij nog iemand om zijn belangen te behartigen (OraS, inv. 1722, fol. 171v).

³⁴ OraS, inv. 1724, fol. 188, 18-12-1626.

³⁵ Deze boedel is uitgebreid beschreven; zie: OraS, inv. 1967.

³⁶ Idem, fol. 1v en 2.

³⁷ Hun dochter Ida Schagen huwde met Adriaen van Berckel die in de periode 1651-1679 eigenaar was van het landgoed Padmos te Steenberg en; zie: Leune, 2012, gedrukte versie, p. 132-138.

³⁸ NaS, inv. 29, akte van 22-5-1640, fol. 38v.

³⁹ OraS, inv. 211, juni 1630. De schepenen van de stad werden destijds benoemd door de ambachtsheer, prins Frederik Hendrik.

⁴⁰ HGS, inv. 551. Met de grote klok werd driemaal en met twee klokken eenmaal geluid (fl. 7).

⁴¹ RvS, inv. 44, 25-7-1626, fol. 32.

⁴² OgaS, inv. 2122. Op 1-5-1629 is als inwoner van Steenberg en (huurder) vermeld: Willem Schagen (OgaS, inv. 2123). Het is onbekend of hij familie is van de ontvanger-commies Johannes Pieterszn. Schagen. Mogelijk had hij een zoon Johannes die, afkomstig uit Steenberg en, op 9-9-1652 rechten ging studeren in Leiden, 20 jaar oud (Bots, c.s., p. 620). Willem Schagen was in Steenberg en in de periode 1629-1631 licentmeester en schepen (ND, inv. 12547, gol. 76, 80 en 83).

Pieter Schagen

In 1643 ging hij studeren in Utrecht.⁴³ Van de Raad van State verkreeg hij op 4-7-1649 commissie om zijn vader Johannes Pieterszn. Schagen in Steenbergen op te volgen als commies van het landsmagazijn en als ontvanger van de gemene middelen.⁴⁴ Hij was toen vermoedelijk slechts 21 jaar oud, hetgeen destijds ongebruikelijk jong was om die functies te vervullen. Volwassen werd men toen pas op 25-jarige leeftijd. Hij was gedurende enige jaren in Steenbergen als schepen en als burgemeester ook lid van de magistraat. Hij vertegenwoordigde regelmatig deze magistraat in besprekingen met Generaliteitsfunctionarissen in Den Haag.⁴⁵ In de periode 1653-1672 was hij in Steenbergen ook collecteur (ontvanger) van de verponding (een vermogensbelasting) betreffende de bewoners van het platteland (zowel aan de oost- als aan de westzijde van de stad).⁴⁶ In Steenbergen was hij armmeester in de periode 1657-1670.⁴⁷ Op 11-6-1659 kreeg hij van de Raad van State toestemming om gedurende twee maanden in Spa te verblijven, kennelijk in verband met zijn gezondheid. Hij diende ervoor te zorgen dat zijn functies naar behoren werden waargenomen.⁴⁸ In 1665 is zijn vermogen geschat op fl. 8.000.⁴⁹ In november 1668 werd hij door de prins van Oranje, heer van Steenbergen, benoemd tot gezworene (ingelande) van de polder van Kruisland.⁵⁰

Op 17-3-1660 ondertrouwde hij in Den Haag als jonge man met Elisabeth Craijck (Craik), jonge dochter, wonend in Den Haag. Het huwelijk werd ingezegend in de Grote Kerk van Bergen op Zoom op 7-4-1660 waarvoor in Steenbergen op 4-4-1660 door de gereformeerde kerk attestatie was verstrekt en op een niet-genoteerde datum ook door de gereformeerde kerk van Den Haag.

Uit dit huwelijk kwamen de volgende vier kinderen voort die in Steenbergen gereformeerd werden gedoopt:

- a. Jan Schagen, 12-2-1662; getuigen: Johan Pieterszn. Schagen en [het echtpaar] Melchior Bastingius en Geertruijt Craik. Op 15-10-1680 ging hij in Leiden rechten studeren.⁵¹ In 1681 is hij vermeld als de enige erfgenaam van zijn vader.⁵²
- b. Jacoba Elisabeth Schagen, 22-7-1663; getuigen: Johan Schagen, Francois van Born en Geertruijt Schagen; zij (Jacoba Elisabeth) werd waarschijnlijk in Steenbergen op 22-11-1663 begraven.
- c. Jaques Schagen, 12-11-1664; getuigen: Robbert Craik, drossaard [Diederik] Van Hoogendorp, Anna Hartman en Geertruijt Craik.
- d. Jacoba Elisabeth Schagen, 29-4-1668; getuigen: burgemeester [Willem] Spruijt, Mr. Joan Schagen en mevrouw Van Hoogendorp [vermoedelijk Petronella Ketting]; waarschijnlijk werd zij (Jacoba Elisabeth) in Steenbergen op 21-11-1670 begraven.

Elisabeth Craij(c)k werd in Steenbergen op 26-4-1669 in de geref. kerk van Steenbergen begraven, waarvoor driemaal werd geluid.⁵³ Pieter Schagen werd in dezelfde kerk begraven op 11-4-1675. Voor hem werd vijfmaal geluid.⁵⁴

Gerard Pollio

Hij is op 14-7-1652 in de Oude Kerk te Amsterdam gedoopt als zoon van Mr. Johannes Pollio (advocaat te Amsterdam) en Elisabeth Vockestaert.⁵⁵ Vanaf april 1675 tot zijn overlijden (ofwel gedurende 42 jaren) was hij in Steenbergen commies en ontvanger van de landsmiddelen.⁵⁶ Op 30-8-1681 testeerde hij te Steenbergen,

---

⁴³ Bots, c.s., p. 621.

⁴⁴ RvS, inv. 1528, 4-7-1649, fol. 6v. Zijn rekeningen als commies-ontvanger bleven bewaard voor de periode 1657-1675 (voor het jaar 1657 alleen de rekening als ontvanger) (BHIC, toegang 78, inv. 1732-1749).

⁴⁵ OgaS, inv. 219.

⁴⁶ Idem, inv. 1023-1041. In die functie werd hij benoemd door de prins van Oranje.

⁴⁷ Idem, inv. 1796-1800.

⁴⁸ RvS, inv. 80, 11-6-1659.

⁴⁹ OgaS, inv. 2123.

⁵⁰ ND, toegang 1.08.11, inv. 605, fol. 36v en inv. 686, fol. 731v.

⁵¹ Bots, c.s., p. 620.

⁵² OraS, inv. 989, 1681. Hij huwde 10-11-1686 te Halsteren met Jacoba Bastingius uit Bergen op Zoom.

⁵³ Kosten: fl. 9 (HGS, inv. 552).

⁵⁴ Kosten: fl. 23 (HGS, inv. 553).

⁵⁵ De Ned. Leeuw, jrg. 104, 1987, p. 421; idem jrg. 51, 1933, p. 88.

⁵⁶ Zie voor zijn rekeningen als ontvanger: BHIC, toegang 78, inv. 1750-1793.

gelijktijdig met zijn broer Jacobus Pollio.⁵⁷ Hij was in Steenbergen ook schepen, bijvoorbeeld in 1679 en 1683.⁵⁸ Op een ongebruikelijk late leeftijd deed hij belijdenis en wel in de gereformeerde kerk van Steenbergen op 28-3-1694, omschreven als burgemeester en ontvanger.⁵⁹ Als “jonge man” van Amsterdam ondertrouwde hij op 19-11-1697 te Bergen op Zoom en huwde hij op 5-12-1694 in de St. Lambertuskerk van Wouw gereformeerd (met attestaties van Bergen op Zoom en Steenbergen) met Margrieta Johanna Bogaerts, jonge dochter van Wouw, wonend te Bergen op Zoom. Zij is een dochter van Pieter Bogaert (secretaris te Wouw) en Margaretha Brouwers.⁶⁰ Pollio werd in Steenbergen op 17-2-1719 begraven, omschreven als burgemeester.⁶¹ Zijn weduwe is vermeld in juni 1719;⁶² idem op 18-4-1726 en 11-1-1730.⁶³ Zij werd in Steenbergen op 10-11-1734 begraven (bij avond); er werd driemaal geluid.⁶⁴

Adriaen Muller

Hij is als kortstondig commies en ontvanger van de gemene middelen te Steenbergen vermeld in de verballen van de Raad van State betreffende de jaren 1719-1720. Hij werd benoemd met ingang van 15-2-1719.⁶⁵ Hij werd in de geref. kerk van Steenbergen begraven op 2-1-1720.⁶⁶ In het verbaal van de Raad van State betreffende Steenbergen van juni 1720 zijn zijn erfgenamen (anoniem) vermeld.⁶⁷

Jacob Thijssen

Hij is geboren in Veere en een zoon van Gillis Thijssen die in Vlissingen schepen en raad was.⁶⁸ Zijn moeder is niet bekend. Omschreven als ontvanger werd hij lidmaat van de gereformeerde kerk van Steenbergen met attestatie van Middelburg d.d. 28-6-1720.⁶⁹ Vermoedelijk correspondeert deze datum redelijk met het moment waarop hij in Steenbergen zijn werk als commies en ontvanger aanving. Hij was vanaf 1722 ook ontvanger van de gemene landsmiddelen van de stad Bergen op Zoom. Vanaf 1731 werd aan zijn taak als ontvanger toegevoegd: de inning van de 20ste, 40ste, 50ste en 80ste penning in stad en land van Steenbergen en in de stad Bergen op Zoom. Vanaf 1733 omvatte zijn werkterrein als ontvanger ook het markiezaat van Bergen op Zoom.⁷⁰ Dit gold ook voor zijn opvolgers tot 1793. Hij woonde in de stad Steenbergen.⁷¹ Daar was hij met 49 dienstjaren de langstzittende commies-ontvanger van de stad ten tijde van de Republiek. Hij was in Steenbergen ook schepen (in de periode 1721-1737) en binnenburgemeester (in de jaren 1732-1735). Op 12-10-1744 benoemde de ambachtsheer van de stad hem tot waarnemend secretaris van de stedelijke magistraat.⁷² In 1759 is hij vermeld als ontvanger van het recht op de collaterale successie.⁷³ Gedurende enige tijd (zoals in 1768) was hij als ontvanger van de gemene middelen ook werkzaam ten behoeve van het Staatse Scheldefort Lillo.⁷⁴ Op 5-2-1724 kocht hij voor fl. 815,70

⁵⁷ NaS, inv. 45, 30-8-1681. Het betrof in beide gevallen een besloten testament. Jacobus Pollio werd omschreven als student en wonend in Nieuwerkerk in Holland (waarschijnlijk Nieuwerkerk a.d. IJssel). Hij werd in Amsterdam op 15-1-1662 gedoopt en huwde aldaar op 21-1-1692 met Sibilla Kleur van Wiltsveen (De Ned. Leeuw, jrg. 51, 1933, p. 88). Op 19-5-1691 testeerde Gerard Pollio in Steenbergen nog eens besloten (NaS, inv. 68).

⁵⁸ OraS, inv. 39, 28-6-1679; NaS, inv. 45, 6-7-1683.

⁵⁹ HGS, inv. 2, fol. 67v. Op 17-12-1690 werd als lidmate in de geref. kerk van Steenbergen ingeschreven met attestatie van Amsterdam: juffr. Christina Pollio (bron: idem, fol. 67). Zij testeerde te Steenbergen ten huize van Gerard Pollio en als weduwe van Bernhard Cornerhard [?] op 9-12-1691. Als haar erfgenamen werden vermeld: haar broer Gerard Pollio, haar broer Jacobus Pollio, haar zuster Cornelia Pollio en haar zuster Johanna Pollio die gehuwd was met N.N. [Jan] van Beuningen (NaS, inv. 68).

⁶⁰ De Ned. Leeuw, jrg. 104, 1987, p. 410.

⁶¹ Er werd driemaal geluid met twee klokken. Het gebeurde met gebruik van het beste kleed bij avond. Kosten: fl. 24 en 16 stuivers (HGS, inv. 557).

⁶² RvS, inv. 1604, Verbaal Steenbergen juni 1719.

⁶³ OraS, inv. 1544, fol. 228, 18-4-1726; NaS, inv. 81, laatste bladzijde.

⁶⁴ HGS, inv. 559. De kosten waren fl. 23 en 14 stuivers.

⁶⁵ OgaS, inv. 156, fol. 96 en 96v.

⁶⁶ HGS, inv. 558. Hij werd met het beste kleed begraven bij avond in een grafkelder. Er werd viermaal geluid met twee klokken. Kosten: fl. 46 en 6 stuivers.

⁶⁷ RvS, inv. 1604. Zie voor zijn rekening als ontvanger in de periode 1719-1720: BHIC, toegang 78, inv. 1794.

⁶⁸ De Ned. Leeuw, jrg. 61, 1943, p. 40.

⁶⁹ HGS, inv. 34.

⁷⁰ Zie voor zijn rekeningen als ontvanger: BHIC, toegang 78, inv. 1795 t/m 1924 (NB: vanaf inv. 1878 in combinatie met Bergen op Zoom); zie ook: NaB, inv. 473, akte nr. 43, 7-10-1727; idem, inv. 484, akte nr. 36, 7-11-1733; idem, inv. 536, akte nr. 385, 5-2-1739.

⁷¹ In de “landswoning” van de commies in de Blauwstraat.

⁷² ND, inv. 686, fol. 718.

⁷³ OraS, inv. 1489, 24-3-1759.

⁷⁴ Idem, inv. 2089, 5-8-1796, diverse bijlagen.

een perceel bosland van 6 gemeten in het Oudland van Steenbergen.⁷⁵ In 1761 onderhield hij een conflictueuze relatie met de magistraat van Steenbergen.⁷⁶

Jacob Thijssen ondertrouwde als een jonge man van Veere in Steenbergen op 21-9-1721 en trouwde (met att. van Steenbergen d.d. 4-10-1721) in de Waalse kerk van Middelburg op 8-10-1721 met Judith Leyssius, jonge dochter, dochter van Francois Leyssius (Opperboekhouder van de kamer Zeeland van de Verenigde Oost-Indische Compagnie) en van Judith In de Beton.⁷⁷ Zij is vermeld als lidmaat van de geref. kerk van Steenbergen.⁷⁸ In 1731 kreeg zijn echtgenote een verhouding met een luitenant van het regiment van Anthony Gunther prins van Holstein-Beck en vertrok met hem uit Steenbergen. Zij keerde er niet meer terug.⁷⁹ Het huwelijk was kinderloos gebleven. In 1744 werd Thijssen (toen burgemeester van Steenbergen) onder kerkelijke censuur gepaatst vanwege een buitenechtelijke affaire. Hij weigerde te beloven dat hij zich in het vervolg als een gehoorzaam lidmaat zou gedragen en te verklaren dat hij de leden van de kerkenraad zou erkennen als zijn “competente regters”; op 28-6-1751 betuigde hij jegens de kerkenraad spijt en werd hij weer tot het Avondmaal toegelaten (“op eigen beproeving”).⁸⁰ Op 24-10-1731 testeerde hij in Steenbergen en wees zijn “vrienden ab intestato” aan als zijn erfgenamen, waarmee vermoedelijk zijn neven en nichten werden bedoeld.⁸¹ Thijssen werd in Steenbergen op 31-5-1769 begraven.⁸² Zijn boedel werd als wanordelijk gekwalificeerd. Pas op 5-8-1796 werd de definitieve staat van de boedel opgemaakt. De baten bedroegen fl. 16.184 en de lasten fl. 16.858.⁸³

Abraham Walkart

Hij werd door de Raad van State benoemd tot commies te Steenbergen op 26-5-1769.⁸⁴ Walkart is op 11-10-1744 in Helmond gereformeerd gedoopt als zoon van de predikant Johannes Christoffel Walkart en Anna Maria Kumsius. Met attestatie van de gereformeerde kerk van Den Haag d.d. 24-6-1769 werd hij lidmaat van de

⁷⁵ Idem, inv. 1544, fol. 101, 5-2-1724.

⁷⁶ OgaS, inv. 163, o.m. 3-5-1761 en 15-12-1761.

⁷⁷ De Ned. Leeuw, jrg. 61, 1943, p. 40. Zij had een broer Johan Francois Leyssius.

⁷⁸ HGS, inv. 34.

⁷⁹ De genoemde luitenant was Willem Diderick van Ligtenberg (OraS, inv. 50, rechtdag oktober 1733). BHIC, toegang 1858, Hoofd- en Leenbank Stad en Lande van Breda, inv. 1272; OgaS, inv. 157, fol. 157v-158, 5-10-1731.

⁸⁰ HGS, inv. 3, ongefol.; de kwestie werd in de kerkenraad besproken op 13-12-1744 en daarna in de jaren 1745 en 1746 nog diverse malen; de 28-6-1751 kwam daaraan een einde.

⁸¹ NaS, inv. 108.

⁸² Curator van zijn boedel was aanvankelijk Zacharias van Dalen, woonachtig in Bergen op Zoom. Deze was aangesteld door de Raad van Brabant (NaB, inv. 771, akte nr. 5, 19-7-1769; idem, inv. 854, akte nr. 7, 23-7-1769).

⁸³ OraS 2089, 5-8-1796. De (omvangrijke) boedelstaat werd opgemaakt door Mr. Anthony van Overstraten en Wilhelmus van Dalen. Aan de koster van de gereformeerde kerk van Steenbergen (Hendrik Schellink, die in Steenbergen ook gerechtsbode was) werd voor de begrafenis in die kerk fl. 67 en 3 stuivers betaald, waaronder fl. 14 en 10 stuivers voor het vier maal luiden met twee klokken. Voorts werden de kosten van rouwmantels in rekening gebracht: 24 van 6 stuivers en 51 van 4 stuivers (samen fl. 17 en 8 stuivers) (stuk nr. 28). De “swaren twee duijms eijke dootkist” (gemaakt door Adrianus de Klerck) kostte fl. 33 en 2 stuivers (stuk nr. 29). Twee inwoners van Steenbergen ontvingen fl. 4 omdat zij als “s Heeren Dienaars” de orde op straat tijdens de begrafenisstoet hadden bewaakt “tot het weeren van onbehoorlijkheeden” (stuk nr. 44). De boedelstaat omvat deels ontvangsten en uitgaven van Thijssen in zijn hoedanigheid van ontvanger en commies, bijvoorbeeld nog af te dragen ontvangsten aan de kas van de Generaliteit of nog te betalen kosten van assistenten, zoals de klerk en ondercommies Pieter Poulus (zie bijv. stuk nr. 17). In de boedelstaat is een afzonderlijke beschrijving opgenomen van de roerende goederen die in het sterfhuis van Thijssen werden aangetroffen op 22, 23 en 25-8-1769 (stuk nr. 1). De publieke verkoop daarvan op 31-8, 1, 2 en 3-9-1769 leverde netto fl. 3103 op (stuk nr. 2). Op 22-9-, 29-9- en 20-10-1769 werden de volgende nagelaten onroerende goederen van hem geveild (stuk nr. 3):

- Een huis, schuur, erf en tuin aan de oostzijde van Simonshaven (fl. 970).
- Idem aan de oostzijde van de Blauwstraat (fl. 551).
- Een perceel weiland van 4 gemeten en 182 roeden in de Aanwaspolder (fl. 1611).
- Een perceel bosland van 6 gemeten en 92 roeden aan de Moerstraatseweg in het Oudland (fl. 416).
- Een dijk genaamd “Drie Lindekens” met beplanting in het Westland (fl. 1169) [dit was de dijk tussen de Aanwaspolder en het Westland].
- De middeldijk met beplanting tussen de polders Oud- en Nieuw Cromwiel (fl. 905).

De nog uitstaande obligaties hadden een waarde van fl. 1496.

⁸⁴ RvS, inv. 1540, fol. 80 en 80v.

gereformeerde kerk van Steenberg. Op 27-4-1770 werd hij burger en poorter van Steenberg. ⁸⁵ In de periode 1770-1773 was hij daar binnenburgemeester en in de jaren 1773-1778 schepen. Hij vertrok naar Den Bosch met een attestatie van deze kerk d.d. 6-5-1778. ⁸⁶

Cornelis Johannes Deijts

Hij is op 19-1-1727 in Ossendrecht gereformeerd gedoopt als zoon van Govaert Deijts (o.m. stadhouder, schepen, schout en secretaris aldaar) en Hendrina Arentz. ⁸⁷ Cornelis Johannes Deijts begon zijn loopbaan in het Staatse leger en vervulde daar de volgende functies:

- 27-5-1746: vaandrig (en eerder cadet) in de compagnie van kapitein Jan Pieter van den Brande in het regiment van Gideon Soute. ⁸⁸
- 1-1-1747: bevordering tot onder-luitenant in de genoemde compagnie. ⁸⁹
- 20-3-1749: onder-luitenant in de compagnie van kapitein Guillauma in het regiment van Cornelis Evertsen. ⁹⁰

In 1760 hield hij als onder-luitenant in de compagnie van kapitein Gaspard Frederik van Lely (behorend tot het regiment van Cornelis Evertsen) garnizoen in Steenberg. ⁹¹ In 1768 werd hij in Steenberg door de prins van Oranje benoemd tot substituut-drossaard (stadhouder) en substituut-dijgraaf en in 1776 tot gezworene van de polders van het Oudland, De Heen en Kruisland. ⁹² In de periode 1775-1790 was hij er collecteur van de kleine speciën (een Generaliteitsbelasting). ⁹³ In 1778 werd hij voorts commies van het landsmagazijn aldaar. Op 17-11-1784 verzocht hij de Raad van State om toestemming voor een reis naar Ossendrecht, dat toen bezet was door Oostrijkse troepen, zulks in verband met zijn bezittingen aldaar. De toestemming werd op 24-11-1784 verleend. ⁹⁴

Hij huwde op 22-8-1770 te Princenhage met Wilhelmina Charlotta Maria Diederix, gereformeerd gedoopt te Oudenbosch op 28-4-1737, dochter van Johannes Wilhelmus Diederix en Maria Helena Stenis. Zij werd lidmaat van de geref. kerk van Steenberg met een attestatie van Breda d.d. 8-10-1770. ⁹⁵ In Steenberg werden van hen gereformeerd gedoopt:

- Maria Helena Deijts, 3-6-1771; getuigen: Henderik Cornelis Stenis en Maria Helena Stenis.
- Godefried Hendrik Leonard Deijts, 18-12-1772; getuigen: Leonardus David Deijts en Johanna Henderina Deijts.

Cornelis Johannes Deijts overleed in zijn geboortedorp op 12-3-1800.

Afzonderlijke ontvangers vanaf 1769

Jan Alstorpius

Hij werd door de Raad van State benoemd tot ontvanger van de gemene middelen betreffende de stad Bergen op Zoom, het Markiezaat van Bergen op Zoom en stad en land van Steenberg op 26-5-1769. ⁹⁶ In 1773 werd hij in deze functies opgevolgd. In de periode 1774-1776 werd hij vervolgens ontvanger der verpondingen in het genoemde werkterrein, uitgebreid met Prinsenland. ⁹⁷

Alstorpius was uit Groningen afkomstig waar hij op 12-3-1747 in de Martinikerk gereformeerd is gedoopt als zoon van Pieter Alstorpius (1712-1780; burgemeester van Groningen in de periode 1763-1780 met onderbrekingen) en Anna Catharina Hop (1727-1783). ⁹⁸ Op 18-7-1770 ondertrouwde hij als j.m. van Groningen

---

⁸⁵ OgaS, inv. 164.

⁸⁶ HGS, inv. 34.

⁸⁷ Bosters, 2007.

⁸⁸ ZA, SZ, inv. 1673, fol. 12v.

⁸⁹ Idem, fol. 27v.

⁹⁰ Idem, fol. 58.

⁹¹ Officiersboekje van het jaar 1760.

⁹² ND, inv. 12546, fol. 166-167.

⁹³ OgaS, inv. 1476-1505.

⁹⁴ RvS, inv. 353, 17-11-1784, fol. 1881 en 24-11-1784, fol. 1945-1945v.

⁹⁵ HGS, inv. 34.

⁹⁶ Idem, inv. 1540, fol. 80 en 80 v. Op 14-5-1773 werden aan zijn werkzaamheden als ontvanger van de gemene landsmiddelen in het genoemde district toegevoegd: ontvanger van de verpondingen, van het collateraal en van de 40ste penning (RvS, inv. 1540, fol. 178 en 178 v); zie voor zijn rekeningen: BHIC, toegang 78, inv. 1925-1929.

⁹⁷ Zie voor zijn rekeningen als ontvanger der verpondingen: BHIC, toegang 78, inv. 3402-3404.

⁹⁸ Pieter Alstorpius was in de periode 1761-1773 gecommitteerde van de Raad van State (SG, toegang 1.01.02, inv. 12289, 12290 en 12291) en zal als zodanig bemoeienis hebben gehad met de benoeming van zijn zoon Jan als ontvanger te Steenberg en Bergen op Zoom (zie voor hem ook Feenstra, o.m. p. 32). De

te Bergen op Zoom (Waals), waar hij woonde, met Catherine Susanne van Affelen, j.d. van Bergen op Zoom, gedoopt aldaar op 3-1-1751, dochter van Clement Pierre van Affelen (raad en secretaris van de stad Bergen op Zoom) en Florentia Christina Vitriarius. Trouwgetuigen waren de beide ouders van de bruidegom en de vader van de bruid.⁹⁹

Op 11-8-1771 lieten zij in de Martinikerk te Groningen hun dochter Wilhelmina Anthonetta Catharina Alstorpius dopen.¹⁰⁰ Jan Alstorpius werd op 23-1-1777 in de stad Groningen begraven.

Frans Jan van Heeckeren

Hij werd benoemd tot ontvanger van de gemene middelen, het collateraal en de 40ste penning op 21-5-1773 betreffende de stad Bergen op Zoom, het Markiezaat van Bergen op Zoom en stad en land van Steenberg. ¹⁰¹ In de periode 1776-1780 was hij ontvanger van de verpondingen aldaar en in Prinsenland. ¹⁰²

Hij is geboren op 22-12-1754 als zoon van Jacob Adolph van Heeckeren van Enghuizen (1724-1792; o.m. burgemeester van Doetinchem en gedeputeerde ter Staten-Generaal) en Charlotte Alexandrine van Westerholt. ¹⁰³ Hij overleed op 1-9-1783. ¹⁰⁴

Willem Carel Hendrik van Heeckeren

Hij werd benoemd tot ontvanger van de gemene middelen, het collateraal en de 40ste penning op 21-5-1773 betreffende de stad Bergen op Zoom, het Markiezaat van Bergen op Zoom en stad en land van Steenberg. ¹⁰⁵ In de periode 1780-1792 was hij ontvanger van de verpondingen aldaar en in Prinsenland. ¹⁰⁶

Hij is geboren in 1748 als zoon van Walraven Robbert van Heeckeren (1704-1758) en Barbara Elisabeth de la Fontaine (1716-1772) en overleed op 4-12-1810. ¹⁰⁷

August Robbert van Heeckeren van Suijderasch

Hij werd benoemd tot ontvanger van de gemene middelen, het collateraal en de 40ste penning op 29-11-1780 betreffende de stad Bergen op Zoom, het Markiezaat van Bergen op Zoom en stad en land van Steenberg. ¹⁰⁸

Hij is geboren op 31-7-1743 als zoon van Frans Jan van Heeckeren van Enghuizen (1694-1767) en Transisalaria Charlotta Juliana Agnes Adelheid gravin van Rechteren (1704-1757). Hij was raadsheer van het Hof van Gelre (1767-1780), schepen van Zutphen (1780-1792) en scholtus binnen en buiten Zutphen (1792-1795). Op 17-9-1776 huwde hij te Nederlangbroek met Alida Jacoba van Westrenen. Hij was een vurig orangist in de patriottentijd. ¹⁰⁹ Vermoedelijk verbleef hij voor zijn werk als ontvanger niet steeds in Bergen op Zoom of Steenberg, want op 12-9-1784 werkte hij vanuit Zutphen. ¹¹⁰ Hij overleed daar op 7-10-1811.

---

vader van Pieter Alstorpius, Johan Alstorpius sr., werd op 6-5-1721 door de Staten-Generaal benoemd tot ontvanger van de convoeien en licenten in de Staatse vesting Bourtange (SG, toegang 1.01.02, inv. 12289, fol. 212).

⁹⁹ Er werden huwelijkse voorwaarden opgemaakt (NaB, inv. 50, akte nr. 18, 18-7-1770).

¹⁰⁰ Opmerkelijk, want hij was toen nog in Bergen op Zoom werkzaam.

¹⁰¹ RvS, inv. 1540, fol. 179; zie voor zijn rekeningen in de periode 1773-1776: BHIC, toegang 78, inv. 1930-1933.

¹⁰² RvS, inv. 1540, fol. 218; zie voor zijn rekeningen in de periode 1776-1780: BHIC, toegang 78, inv. 3405-3409.

¹⁰³ <http://www.genealogiedezeeuw.nl/genealogie%20heeckeren-kell.htm>.

¹⁰⁴ Zie voor de genealogie van het adellijke geslacht Van Heeckeren: Nederland's Adelsboek, jrg. 84, 1994, 279-290.

¹⁰⁵ RvS, inv. 1540, fol. 219; zie voor zijn rekeningen betreffende de periode 1776-1780: BHIC, toegang 78, inv. 1934-1938.

¹⁰⁶ RvS, inv. 1540, fol. 291v. Hij is in die hoedanigheid o.m. vermeld op 6-7-1790 (NaB, inv. 792, akte nr. 27). Hij werd in die functie opgevolgd in 1793; zie voor zijn rekeningen als ontvanger der verpondingen in de periode 1780-1792: BHIC, toegang 78, inv. 3410-3422.

¹⁰⁷ Als zijn erfgenaam is (onder meer?) zijn neef Walraven Robbert van Heeckeren van Brandsenburg vermeld die de erfenis niet accepteerde (Het Utrechts Archief, U 270a031, akte nr. 124, 5-12-1810).

¹⁰⁸ RvS, inv. 1540, fol. 292; zie voor zijn rekeningen betreffende de periode 1780-1787: BHIC, toegang 78, inv. 1939-1946.

¹⁰⁹ Zie voor zijn biografie: Koene, 2016.

¹¹⁰ RvS, inv. 352, 16-9-1784, fol. 1451.

Cornelis Reinier de Vree

Hij werd in mei 1788 benoemd tot ontvanger van de gemene middelen, het collateraal en de 40ste penning betreffende de stad Bergen op Zoom, het Markiezaat van Bergen op Zoom en stad en land van Steenberg. ¹¹¹ In 1793 was hij daar (en in Prinsenland) ook ontvanger der verpondingen. ¹¹² In de periode 1784-1794 was hij tevens rentmeester der domeinen beoosten Schelde in het kwartier van Tholen en Schakerloo. ¹¹³

Hij werd in 1734 te Sambeek geboren als zoon van Robert Reinier de Vree en Suzanna Dina Heinsius. Hij huwde in 1774 met Aurelia Catharina van Stapele (geboren in Doornik op 21-10-1730 als dochter van Jan Paschasius van Stapele (kapitein in het Staatse leger) en van Anna Maria Balfour) en in 1784 met Genoveva Carolina van Lichtenbergh, (geboren te Tholen op 1-4-1750 als dochter van Michiel Carel van Lichtenbergh van der Burcht (o.m. schepen en burgemeester van de stad Tholen) en van Johanna Maria van der Beke). ¹¹⁴ Op 7-3-1821 overleed hij in Bergen op Zoom. ¹¹⁵

Afkortingen

BHIC	Brabants Historisch Informatie Centrum (in Den Bosch)
HGS	archief van de Hervormde Gemeente Steenberg (in het WBA)
inv.	inventaris
NA	Nationaal Archief (in Den Haag)
NaB	notarieel archief Bergen op Zoom (in het WBA)
NaS	notarieel archief Steenberg (in het WBA)
ND	archief Nassause Domeinraad (in het NA)
N.N.	naam onbekend
OgaS	oud gemeentearchief Steenberg (in het WBA)
OraS	oud rechterlijk archief gemeente Steenberg (in het WBA)
RvS	archief van de Raad van State (in het NA)
SG	archief van de Staten-Generaal (in het NA)
WBA	West-Brabants Archief (te Bergen op Zoom)
SZ	archief van de Staten van Zeeland en van de Gecommitteerde Raden van Zeeland (in het ZA)
ZA	Zeeuws Archief (in Middelburg)

Geraadpleegde literatuur

- Bosters, A.M., Het geslacht Deijs in West-Brabant en Zeeland, in: *Genealogisch Tijdschrift voor Midden- en West-Brabant en de Bommelerwaard*, jrg. 31, 2007, p. 23-29.
- Bosters, A.M., *Genealogie Noirot, Voorburg*, 2014.
- Bots, H., J. Matthey en M. Meyer, *Noordbrabantse studenten 1550-1750*, Tilburg, 1979.
- Feenstra, H., *Spinnen in het web; Groningse regenten in relatie tot het omringende platteland tijdens de Republiek*, Assen, 2007.
- Ferwerda, Abraham (geredigeerd door Jacob Kok), *Nederlandsch Geslacht-Stam- en Wapenboek*, Amsterdam, deel 1, 1785.
- Koene, B., *Oranjeman Suideras (1743-1811); een leven zonder toegeeflijkheid*, Hilversum, 2016.
- Leune, J.M.G., *Lillo en Liefkenshoek*, Brussel, 2006 (7 delen) (in 2009 verscheen als supplement, eveneens uitgegeven te Brussel, een achtste deel).
- Leune, J.M.G., *De landgoederen Ekelenberg en Padmos in Steenberg*, Heerhugowaard, 2012.
- Romeijn, A., *De stadsregering van Tholen (1703-1795); daarvan verscheen in 2012 uitsluitend een digitale versie in twee delen; zie: <https://www.kzgw.nl/wp-content/uploads/2015/06/Xstuks-11178-Tienstuks-Tholen-Deel-1-WEB1.pdf> en <https://www.kzgw.nl/wp-content/uploads/2015/06/Xstuks-11178-Tienstuks-Tholen-Deel-2-WEB1.pdf>*.
- Slokkers, Hans, *Binnen de wallen; geveltekens, namen van huizen, straten en percelen van historisch Steenberg*, Steenberg, 2003.
- Vos, P.D. de, *De Vroedschap van Zierikzee van de tweede helft der 16de eeuw tot 1795*, Middelburg, 1931.

---

¹¹¹ NaB, inv. 783, akte nr. 38, mei 1788; zie voor zijn rekeningen betreffende de periode 1788-1793: BHIC, toegang 78, inv. 1947-1953.

¹¹² Zie voor zijn rekening als ontvanger der verponding in 1793: BHIC, toegang 78, inv. 3423.

¹¹³ ZA, Rekenkamer Zeeland B, inv. 23381-23411.

¹¹⁴ Zie voor bijzonderheden over zijn tweede echtgenote: Romeijn, 2012, bijlage 3, p. 481-481.

¹¹⁵ Zie voor hem verder: idem, bijlage 3, p. 648.

Personenindex

- Affelen
Catherine Susanne van, 9
Clement Pierre van, 9
- Alstorpius
Jan, 2, 8, 9
Pieter, 8
Wilhelmina Anthonetta
Catharina, 9
- Alstorpius (sr.)
Johan, 9
- Arentz
Hendrina, 8
- Asperen
Adriana van, 4
Gerard van, 2, 3, 4
Gerard van, zijn kinderen, 3
Maria van, 4
Mattheus van, 3
Philippine van, 3
- Bacx
Adriaan, 3
Franchois, 3
Jacques, 2, 3
Jaquemijntgen, 3
Maria, 3
Neeltgen, 3
Roeloff, 3
- Balfour
Anna Maria, 10
- Bastingius
Jacoba, 5
Melchior, 5
- Beke
Johanna Maria van der, 10
- Berckel
Adriaen van, 4
- Bernaqui
Maria, 3
- Beton
Judith in de, 7
- Beuningen
Jan van, 6
- Bogaerts
Margrieta Johanna, 6
- Born
Francois van, 5
- Bosters
A.M., 3, 8, 10
- Bots
H., 4, 5, 10
- Boudins
Gillis, 3
- Brande
Jan Pieter van den, 8
- Brouwers
Margaretha, 6
- Cloyd
Raphael, 4
- Cornerhard
Bernhard, 6
- Craijck (Craik)
Elisabeth, 5
- Craik
Geertruijt, 5
Robbert, 5
- Dalen
Wilhelmus van, 7
Zacharias van, 7
- Deijts
Godefried Hendrik Leonard,
8
Govaert, 8
Johanna Henderina, 8
Leonardus David, 8
Maria Helena, 8
- Deijts (Deyts)
Cornelis Johannes, 2, 8
- Diederik
Johannes Wilhelmus, 8
Wilhelmina Charlotta Maria,
8
- Dimmer
Jan, 3
- Domis
Cornelia, 3
- Eck
Sara van, 4
- Evertsen
Cornelis, 8
- Feenstra
H., 8, 10
- Ferwerda
Abraham, 4, 10
- Flud
Raphael, 4
- Fontaine
Barbara Elisabeth de la, 9
- Guillaume
kapitein, 8
- Hartman
Anna, 5
- Heeckeren
Frans Jan van, 2, 9
Walraven Robbert van, 9
Willem Carel Hendrik van,
2, 9
- Heeckeren van Brandsenburg
Walraven Robbert van, 9
- Heeckeren van Enghuizen
Frans Jan van, 9
Jacob Adolph van, 9
- Heeckeren van Suijderasch
August Robbert van, 2, 9
- Heinsius
Suzanna Dina, 10
- Hoogendorp
Diederik van, 5
- Hop
Anna Catharina, 8
- Ketting
Petronella, 5
- Klerck
Adrianus de, 7
- Kleur van Wiltveen
Sibilla, 6
- Koene
Bert, 9, 10
- Kok
Jacob, 10
- Kumsius
Anna Maria, 7
- Leeuwen
Jan van, 3
- Lely
Gaspard Frederik van, 8
- Leune
J.M.G., 1, 2, 4, 10
- Leyssius
Francois, 7
Johan Francois, 7
Judith, 7
- Lichtenbergh
Genoveva Carolina van, 10
- Lichtenbergh van der Burcht
Michiel Carel van, 10
- Lingen
Geertruij van der, 4
Pieter van der, 4
- Matthey
J., 10
- Meyer
M., 10
- Mulhem
Willem Jasperse van, 4
- Muller
Adriaen, 2
- Nassau
prins Frederik Hendrik van,
4
- Noirot
Daniel, 3
- Oudesteyn
Maria, 4
- Overstraten
Anthony van, 7
- Padmos
Claes Domisse, 3
Domis Claeszn., 3
- Pollio
Christina, 6
Cornelia, 6
Gerard, 2, 5, 6
Jacobus, 6
Johanna, 6

Johannes, 5
Poulus
Pieter, 7
Rechteren
Transisalanina Charlotta
Juliana Agnes Adelheid
gravin van, 9
Romeijn
A., 10
Rynsburg
Jenne van, 3
Schagen
Geertruijt, 5
Ida, 4
Jaques, 5
Johan Pieterszn., 2, 4, 5
Pieter Janszn., 4
Pieter Johanneszn., 2, 4, 5
Sara, 4
Willem, 4
Schagen (jr.)
Jan, 5
Schellink

Hendrik, 7
Slokkers
Hans, 1, 10
Soute
Gideon, 8
Spruijt
Willem, 5
Stapele
Aurelia Catharina van, 10
Jan Paschasius van, 10
Stenis
Henderik Cornelis, 8
Maria Helena, 8
Stoffels
Jacob, 3
Thijssen
Gillis, 6
Jacob, 2, 6
Veeken
Johan van der, 4
Verelst
Herman Janszn., 3
Vitriarius

Florentia Christina, 9
Vockestaert
Elisabeth, 5
Vos
P.D. de, 3, 10
Vosbergh
Cornelis Mariniszn., 4
Vree
Cornelis Reinier de, 2, 10
Robert Reinier de, 10
Walkart
Abraham, 2, 7
Johannes Christoffel, 7
Westerholt
Charlotte Alexandrine van, 9
Westrenen
Alida Jacoba van, 9
Willems
Maeycken, 3
Neelken, 3
Zuijderlandt
Adriana van, 3
Cornelis Imanszn. van, 3, 4